

Høring - endringer i forskrift om netregulering og energimarkedet (NEM) om modenhetsvurderinger

Hålogalandsrådet og Vesterålen regionråd er interkommunale politiske råd som sammen representerer 13 kommuner i Nordland og Troms fylke.

Kommunene Ibestad, Harstad, Kvæfjord, Tjeldsund, Evenes, Gratangen, Lødingen, Narvik Andøy, Bø, Hadsel, Sortland og Øksnes har til sammen en befolkning på 93 000 innbyggere.

Vi er enig i at det er viktig og riktig at man får et felles system for når et prosjekt skal vurderes for modenhet. Dette sikrer bedre likebehandling mellom prosjekter uavhengig av geografisk plassering, som igjen vil sikre en minimumskapasitet i hele regionen.

Å finne gode og objektive kriterier utover modenhetsvurdering er en utfordring, og alle kriterier vil antagelig ha mulig uønskede negative konsekvenser. Vi mener til tross for dette at det er viktig å få på plass flere kriterier, da dagens situasjon med kun vurdering av modenhet ikke vil gi ønsket samfunnsutvikling.

Nedenfor har vi derfor laget forslag til kriterier som vi mener bør vurderes og evt innføres:

1. Utbygging av nett for å legge til rette for elektrisitetsproduksjon (gjennom vann, vind, sol) må prioriteres høyere enn prosjekter som kun forbruker kraft.
2. I vår region er det klare flaskehalser som hemmer strømtilgang, jf. 1 MW-grensen i vest, som ble gjeninnført i år. Det betyr at det må stimuleres til mer kraftproduksjon nær forbruket (nåværende og kommende) og nettutbygging nær produksjon pluss nødvendig sentralnett, jf. konseptvalgutredninga for 420 kV som Statnett nå jobber med for vår region.
3. Gjennom Enova, Innovasjon Norge og andre organisasjoner tildeler staten støtte til ulike prosjekter. Disse støtteordningene eksisterer fordi myndighetene ønsker en raskere utvikling av fremtidige næringer som trenger hjelp eller viktige utvikling i et samfunnsperspektiv. Prosjekter som mottar denne typen støtte bør ha høyere prioritet i en kapasitetstildeling/strømkø enn andre prosjekt.
4. I Nord-Norge er kapasitet i nettet et stort hinder for utvikling av arbeidsplasser. Sikkerhetspolitisk så er tilstedeværelse gjennom bosetting i Nord Norge svært viktig. Distrikt- og sikkerhetspolitiske hensyn bør derfor ligge til grunn for prioritering i saksbehandlingskø og utbygging av transmisjonsnett hos Statnett.
5. Uønsket aktivitet med liten eller ingen samfunnsnytte skal ikke få tildelt kapasitet i nettet. Dette gjelder f.eks. datasenter for kryptoutvinning. I dag er det opp til den enkelte kommune sine politikere å begrense dette. Vi mener dette er en lite effektiv og en sårbar måte å hindre uønsket strømbruk i Norge.

6. Det må være en større statlig involvering i prioritering av hva vi bruker elektrisitet til i Norge. Avviket mellom fremtidig forbruk og produksjon er svært stort og kommer til å øke. Det er derfor nødvendig at staten gjennom politiske prioriteringer gir føringer for hva og hvor mye strøm som skal benyttes til hvilke aktiviteter i en periode fremover og dette må være førende for når tilknytningsplikten skal gjelde for nettselskap.
7. Dagens kapasitetsutfordringer og tildelingsprinsipp kan i dag stå i veien for utviklingsprosjekter som er essensielle for nødvendig og lovpålagt samfunnsutvikling, f.eks. bygging av sykehjem, omsorgsplasser mv. Ved vurdering av hva som er nødvendige samfunnsfunksjoner og kritisk infrastruktur, og som dermed skal prioriteres, må også dette vurderes, ikke bare nasjonale sikkerhets hensyn.
8. Det bør stilles et minimumskrav til hvor ofte modenhet på prosjekter skal vurderes slik at man sikrer en forutsigbarhet i prosessen for de som ikke har fått tildelt kapasitet i nettet, men som venter i kø. Slik modenhet bør vurderes minimum 1 gang hvert halvår. Vi tror det krever ekstra mye for å finne gode kriterier som skiller gode tildelinger. Et overordnet prinsipp bør være at tiltaket medfører overgang til en fornybar energikilde og utfasing av fossile energibærere. Lade- og fylleinfrasturktur for transportsektoren vil kunne være et slikt eksempel, der lastebiler, busser, fly, ferger, hurtigbåter og andre fartøy kan drives av alternative energibærere. Lokal og desentralisert produksjon av bl.a. biogass, e-fuel, hydrogen og ammoniakk er en naturlig del av denne verdikjeden.
9. Så lenge nettkapasitet er en begrenset ressurs bør aktører som krever mer enn 1 MW effekt ilegges et gebyr for å få stå i kø samt en løpende avgift for å stå på venteliste for tildeling av kapasitet i nettet. Størrelse på gebyr og løpende avgift bør gjenspeile innmeldt effektbehov. Dette vil bidra til at søknader om tildelinger blir mer presise. Prosjekter uten særlig substans og realisme vil også kunne bli trukket tidligere og ikke lengre oppta viktig plass i køen.
10. Avstemming mellom bruk og tildelt kapasitet. Anslått effektbehov kan være estimert på lengre sikt for å ta høyde for mulige fremtidig utviklingsløp, uten at disse nødvendigvis realiseres. Det bør innføres en løsning slik at tildelt effekt trekkes tilbake når realitetene viser at denne ikke utnyttes.
11. For å sikre bedre utnyttelse av den effekt som faktisk finnes i nettet bør flere aktører få tildelt kapasitet på særlige vilkår. Dette betyr at konsument i gitte tilfeller pålegges å redusere strømforbruk over perioder med særlig høyt strømforbruk gjerne kombinert med lav produksjon av strøm pga værforhold.
12. En felles og nasjonal løsning for søknad og publisering av status på modenhetsvurdering, plassering i kø og tildelinger vil være en god måte å sikre åpenhet og forutsigbarhet for alle aktører.